

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ: Μεγαλύτερη πρόκληση αποτελεί η μετατροπή της επιστημονικής γνώσης σε καινοτόμα και ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Δεν έχουμε περιθώριο να αποτύχουμε. Μπορούμε και πρέπει, με γρήγορα και αποφασιστικά βήματα, να γίνουμε μια σύγχρονη και ανταγωνιστική κοινωνία της γνώσης. Το οφείλουμε στα παιδιά μας και τις μελλοντικές γενιές, επιστημονικά ο Επικεφαλής Επιστήμονας Έρευνας και Καινοτομίας Κυριάκος Κόκκινος. Ξεκαθαρίζει πως η αύξηση των επενδύσεων είναι ένα μεγάλο στοιχείο και εξηγεί πως πρέπει να ενορχηστρωθεί σωστά όλο το οικοσύστημα και να αλλάξει η κουλτούρα μας. Γιατί όπως λέει, πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι η έρευνα και η καινοτομία είναι κάτι που αφορά τον κάθε έναν από εμάς. Για να το πετύχουμε, πρέπει να επενδύσουμε ως επιχειρήσεις σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία που απευθύνονται στη διεθνή αγορά και, ως κοινωνία, στην παιδεία και την ανάπτυξη μιας νέας γενιάς που θα διανοίξει νέες προοπτικές για τη χώρα μας.

Η κοινωνική καινοτομία είναι το όχημα για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων

Τι είναι για σας η θέση του Επικεφαλής Επιστήμονα (Chief Scientist) Έρευνας και Καινοτομίας;

«Η θέση αποτελεί έναν καινούργιο θεσμό, ο οποίος εντάσσεται στο πλαίσιο του νέου Εθνικού Συστήματος

Διακυβέρνησης Έρευνας και Καινοτομίας που υιοθετήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, στις 9 Οκτωβρίου 2018. Η υιοθέτηση του θεσμού γίνεται στη βάση πρακτικών άλλων χωρών, όπως το Ισραήλ και το Ηνωμένο Βασίλειο, και η αποστολή του περιλαμβάνει τον συντονισμό και καθοδήγηση του εθνικού πλαισίου Έρευνας και Καινοτομίας στο επίπεδο πολιτικής, καθώς και τη συνεισφορά στη διαμόρφωση της εθνικής στρατηγικής, ως εκτός μέλους του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας.

Τι περιλαμβάνει το νέο σύστημα;

«Το νέο σύστημα περιλαμβάνει νέους θεσμούς και σώματα, όπως το νέο Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας, ως το κατ'εξοχήν συμβουλευτικό όργανο για καθορισμό στρατηγικής, και τον Επικεφαλής Επιστήμονα. Περιλαμβάνει τον ορισμό «Συντονιστών Έρευνας & Καινοτομίας» σε όλα τα Υπουργεία και τη δημιουργία Επιτροπής τους υπό την προεδρία του Επικεφαλής Επιστήμονα. Προβλέπει, επίσης, την ενιαία και ολοκληρωμένη προσέγγιση των θεμάτων Έρευνας και Καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης ένταξης τους στο χαρτοφυλάκιο του Υπουργού Οικονομικών, τη λειτουργία Διεύθυνσης Έρευνας & Καινοτομίας στη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης, ως το αρμόδιο κυβερνητικό τμήμα, καθώς και τη λειτουργία του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας ως εκτελεστικός βραχίονας της κυβέρνησης για τα θέματα Έρευνας και Καινοτομίας.

Τι στόχο είχε η υιοθέτηση του νέου συστήματος διακυβέρνησης για Έρευνα και Καινοτομία;
«Βασικός στόχος είναι η ανάδειξη της Έρευνας και της Καινοτομίας ως βασικών πυλώνων ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης για την οικονομία της χώρας μας, καθώς και ως όχημα για ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας. Το σύστημα σχεδιάστηκε με γνώμονες την αξιοποίηση της μέγιστης δυνατής συνέργειας ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Στοιχείο και προνοητή διασύνδεση όλων των εμπλεκόμενων στην αλυσίδα της γνώσης, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των ακαδημαϊκών και ερευνητικών κέντρων και της Πολιτείας, εστιάζοντας σε πεδία με

ΦΩΤΟ: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΡΥΤΑΖΗΣ

Η έρευνα και η καινοτομία είναι κάτι που αφορά όλους μας

«Είναι αναγκαίο να θέσουμε υψηλούς και φιλόδοξους στόχους και να συνεχίσουμε να στοχεύουμε σε άντληση σημαντικών κονδυλίων από το εξωτερικό

υψηλή προστιθέμενη αξία για τη χώρα. Μεγαλύτερη πρόκληση για το σύστημα αποτελεί η μετατροπή της επιστημονικής γνώσης που παράγεται στα ακαδημαϊκά και ερευνητικά μας ιδρύματα, σε καινοτόμα και ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, με δυνατότητες να ανταγωνιστούν στη διεθνή αγορά.

Ετοιμάζεται Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης;

«Ναι, όπως έχει ανακινωθεί, πρόθεση της Πολιτείας είναι η δημιουργία του Υφυπουργείου και αυτό αποτελεί απόδειξη της σημασίας που δίδει η Κυβέρνηση στην καινοτομία και την τεχνολογία ως βασικό μοχλό ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής ευημερίας. Όλα τα σύγχρονα κράτη, σε Ευρώπη και στον κόσμο, έχουν αντίστοιχο Υπουργείο και τα θέματα Έρευνας & Καινοτομίας και Ψηφιακών Τεχνολογιών είναι ψηλά στις προτεραιότητές τους. Το Υφυπουργείο θα αποτελεί τον αρμόδιο κυβερνητικό φορέα, που θα θέσει κάτω από την ομπρέλα του τα θέματα έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακού μετασχηματισμού, ενώ αυτή τη στιγμή είναι σε φάση σχεδιασμού και σύνταξη του διατάγματος. Πρόθεση της Κυβέρνησης, όπως ανέφερε και σε δηλώσεις του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, είναι η έγκριση της σύστασης του Υφυπουργείου από τη Βουλή των Αντιπροσώπων μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2019.

Τι σημαίνει έρευνα και καινοτομία;

«Όταν μιλάμε για έρευνα αναφερόμαστε στην παραγωγή νέας γνώσης και στην ανάπτυξη τεχνολογίας μέσα από μια ερευνητική διαδικασία. Η καινοτομία είναι η εφαρμογή αυτής, ακριβώς, της νέας γνώσης, για την ανάπτυξη ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος (υπηρεσίας ή αγαθού), μιας διαδικασίας

με συγκεκριμένους δείκτες καινοτομίας, μετρώντας το πώς η έρευνα αξιοποιείται και μετατρέπεται σε πραγματική προστιθέμενη αξία στην κοινωνία και οικονομία. Και η καινοτομία, τονίζουμε, δεν επιφέρει μόνο οικονομικό αποτέλεσμα αλλά και σημαντικό κοινωνικό όφελος.

Γι' αυτό μιλάτε για Κοινωνική Καινοτομία;

«Η Κοινωνική Καινοτομία είναι το όχημα για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ξεκάθαρους στόχους για την ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας, καθώς αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την καταπολέμηση σύγχρονων προκλήσεων όπως για παράδειγμα της δημογραφικής αλλαγής, της αστικοποίησης, της καταπολέμησης της φτώχειας, της παραβατικότητας και άλλων προβλημάτων.

Η έρευνα για να γίνει καινοτομία χρειάζεται τον επενδυτή;

«Οι ιδιώτες επενδυτές που επενδύουν σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου είναι απαραίτητο συστατικό στοιχείο για ένα οικοσύστημα καινοτομίας. Υπάρχουν, επίσης, μηχανισμοί υποστήριξης, όπως «εκκολαπτήρια» (incubators) και «επιταχυντές» (accelerators) καινοτομίας που αξιοποιούν τις ιδέες ερευνητών και ομάδων και τους παρέχουν οικονομική ή και υλικολογική στήριξη για να τις επεξεργαστούν, παρέχοντας τους επίσης στενή καθοδήγηση. Αυτό γίνεται με μια μεθοδολογία που στο εξωτερικό είναι πολύ διαδεδομένη και συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος start-up επιχειρήσεων. Στην Κύπρο, αν και έχουμε μερικά εξαιρετικά παραδείγματα start-up, δεν έχουμε ακόμα καταφέρει μαζική παρουσία start-up επιχειρήσεων διότι μας λείπουν βασικά στοιχεία, όπως οι επενδυτές, η διασυνδεσιμότητα τους με πιο ώριμα οικοσυστήματα start-up του

εξωτερικού και η απαραίτητη κουλτούρα.

Στο θέμα έρευνας και καινοτομίας είμαστε στα χαμηλότερα επίπεδα της ΕΕ;

«Στην καινοτομία, οι επιδόσεις μας κατατάσσονται στους «moderate innovators», στη 18^η σειρά στην ΕΕ. Στο κομμάτι έρευνα και ανάπτυξη είμαστε 4^ο από το τέλος. Ειδικότερα, το ποσοστό του ΑΕΠ που επενδύει η κάθε χώρα σε έρευνα και ανάπτυξη είναι ένας δείκτης της προόδου της χώρας. Εμείς αφιερώνουμε το 0,56% του ΑΕΠ μας, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 2,1% και στόχος της ΕΕ είναι να πάει στο 3%. Οι βόρειες χώρες της Ευρώπης Φιλανδία, Σουηδία επενδύουν κοντά στο 4%, ενώ το Ισραήλ 4,6%.

Αρα έχουμε μακρύ δρόμο.

«Για τον λόγο αυτό, ακριβώς, είναι αναγκαίο να θεσουμε υψηλούς και φιλόδοξους στόχους. Φανταστείτε αν σε τρία χρόνια, από το 0,56% που είμαστε σήμερα πάμε στο 1,5% του ΑΕΠ μας σε επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη, δίνοντας πραγματική ώθηση στο σύστημα παραγωγής νέας γνώσης. Αυτό σημαίνει, σε πραγματικούς αριθμούς, €280 εκατ. περίπου το χρόνο επένδυση, πέραν των περίπου €100 εκατ. που διαθέτουμε σήμερα. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, χρειάζεται εξίσου η συνεισφορά τόσο του δημόσιου, όσο και του ιδιωτικού τομέα. Θα πρέπει, επίσης, να συνεχίσουμε να στοχεύουμε σε άντληση σημαντικών κονδυλίων από το εξωτερικό, όπως το πρόγραμμα της ΕΕ «Horizon2020» και το μελλοντικό «Horizon Europe», καθώς και σε προσέλκυση επενδύσεων από πολυεθνικές εταιρείες για έρευνα και ανάπτυξη. Πρέπει, σε κάθε περίπτωση, αυτά τα κονδύλια να αξιοποιηθούν σωστά ώστε να εισέλθουν στην πραγματική οικονομία και να μεταφραστούν σε αποτελέσματα.

Βασική πρόκληση είναι η αλλαγή της κουλτούρας

Μας επισκέφθηκε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επίτροπος Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας Μαρίγια Γκάμπριελ, τονίζοντας τη σημασία της Κύπρου στον τομέα της κυβερνοασφάλειας;

«Η κυβερνοασφάλεια είναι ένα αναγκαίο κεφάλαιο που πρέπει να διαχειριστούμε σωστά, καθώς σχετίζεται τόσο με θέματα της κοινωνίας, όσο και με θέματα εθνικής ασφάλειας. Για παράδειγμα, χρειάζεται να μπου ασφαλιστικές δικλίδες στα προσωπικά μας δεδομένα ώστε να γίνεται σωστή διαχείριση, ενώ ως κράτος πρέπει να προστατευτούμε από τυχόν απειλές. Η κάθε χώρα για να είναι πετυχημένη στην κοινωνία της γνώσης, την ανταγωνιστικότητα που βασίζεται στις ψηφιακές τεχνολογίες, πρέπει να υιοθετήσει τις δικές της διαδικασίες και συστήματα κυβερνοασφάλειας που να την προστατεύουν.

Τα πνευματικά δικαιώματα σχετίζονται με την έρευνα και την καινοτομία;

«Βεβαίωτα, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας ξεκινούν από την ώρα που κάποιος σκέφτεται μια ιδέα. Εμπλέκονται στην υλοποίηση και τη δημοσίευση της έρευνας, και είναι ιδιαίτερα κρίσιμα όταν η έρευνα μετατρέπεται σε προϊόντα και υπηρεσίες στην αγορά. Τη διανοητική ιδιοκτησία πρέπει να την προστατεύσεις και να την κατοχυρώσεις σωστά και μετά να την εκμεταλλευτείς εμπορικά, ώστε να μην μπορεί κάποιος να αντιγράψει την ιδέα σου. Στην Κύπρο τα θέματα

διαχείρισης της διανοητικής ιδιοκτησίας είναι λιγότερο γνωστά, και ο αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που κατοχυρώνονται είναι σχετικά χαμηλός.

Ποια η μεγαλύτερη πρόκληση για σας;

«Βασική πρόκληση είναι η αλλαγή της κουλτούρας, κάτι το οποίο χρειάζεται συστηματική δουλειά και επιμονή. Η κουλτούρα είναι αρκετά δύσκολο να αλλάξει και η προσπάθεια αυτή μπορεί να πάρει 5-10 χρόνια. Σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, πρόκληση είναι η επιτυχή ενορχήστρωση του οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας, δηλαδή η επίτευξη περαιτέρω συνεργασίας της επιχειρηματικής με την ερευνητική κοινότητα και το κράτος, ώστε να αναπτυχθούν οι απαραίτητες συνεργασίες και συνέργειες μεταξύ τους.

Πώς θα πετύχετε τις επιχειρήσεις να καινοτομήσουν;

«Οι επιχειρήσεις δεν επενδύουν αρκετά στην καινοτομία γιατί, πιθανώς, δεν έχουν αρκετά κίνητρα ή και δεν έχουν ολιστική αντίληψη της επιχειρηματικής αξίας της Ε&Κ. Όπως λέμε συχνά, η καινοτομία συμβαίνει από ανάγκη, δηλαδή αν μια επιχείρηση δεν νιώσει την ανάγκη να καινοτομήσει δεν θα το κάνει. Πρέπει να μεταφέρουμε στον επιχειρηματικό κόσμο την αναγκαιότητα να επενδύσει στην καινοτομία και να διευκολύνουμε, παράλληλα, την ανάπτυξη ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, με κατάλληλα υποστηρικτικά εργαλεία και θεσμούς, για να τις βοηθή-

σουμε. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής, εντάσσεται και η στόχευση για τη δημιουργία μιας ενεργητικής κοινότητας νεοφυών επιχειρήσεων, που θα είναι εξοστρεφής και θα αλληλοεπιδρά αποτελεσματικά με αγορές και οικοσυστήματα καινοτομίας να βελτιωθούν.

Ποιο στιγμή θέλετε να βάλουμε στον νέο θεσμό;

«Θα ήθελα σε τρία χρόνια από σήμερα να νιώθουμε ότι η Κύπρος έχει διανύσει μια μεγάλη απόσταση κάνοντας αποφασιστικά βήματα μπροστά στην έρευνα και καινοτομία, μέσα από δείκτες της ΕΕ που θα μας κατατάξουν τουλάχιστον στο πρώτο μισό των χωρών της Ευρώπης. Να νιώθει η επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα ότι έχει ενισχυθεί και ότι έχει αποκτήσει ένα νέο αντικείμενο εργασίας και συνεργασίας, το οποίο μπορεί να μεταφραστεί σε ανταγωνιστικότητα, οικονομικό και κοινωνικό όφελος. Κριτής μας οι νέοι μας που θα πρέπει -μέσα από τις πράξεις μας- να νιώσουν έναν νέο αέρα ευκαιριών και απασχόλησης ως ερευνητές, ως νέοι επιχειρηματίες, ως πολίτες μιας Κύπρου που τους δίνει τις ευκαιρίες και την εμπιστοσύνη να πάρουν στα χέρια τους τα ήντια της χώρας για μια ευημερούσα και προοδευτική κοινωνία.

Πρέπει να μεταφέρουμε στον επιχειρηματικό κόσμο την αναγκαιότητα να επενδύσει στην καινοτομία

Θεμέλιος λίθος για την έρευνα είναι η παιδεία

Έχετε αναφερθεί στην παιδεία, η οποία ξεκινά από τον νηπιαγωγείο.

«Θα συμφωνήσω μαζί σας, αλλά η παιδεία δεν είναι μόνο το σχολείο, είναι οι οικογένεια και η κοινωνία, μέσα στην οποία μεγαλώνει ένα παιδί. Παιδεία είναι ο τρόπος που μεγαλώνει το παιδί για να μαθαίνει, να αξιοποιεί, αλλά και να παράγει γνώση, καθώς και η κουλτούρα που του καλλιεργεί σε σχέση με τη δημιουργικότητα, την επιχειρηματικότητα και τη στάση απέναντι στο ρίσκο και την αποτυχία.

Τι είναι για σας η τεχνολογία σε σχέση με την παιδεία;

«Η τεχνολογία και οι ψηφιακές δεξιότητες, όπως διαμορφώνονται τα πράγματα, είναι απαραίτητα εργαλεία για την παιδεία. Ο τρόπος με τον οποίο η παιδεία διδάσκει ένα παιδί πρέπει να είναι συμβατός με την ψηφιακή εποχή και να επιδιώκει να διαμορφώσει νέους με δημιουργική και κριτική σκέψη που να μπορούν να παράγουν γνώση και να σκέφτονται καινοτόμα. Διαφορετικά θα δημιουργηθεί ένα ψηφιακό χάσμα και η παιδεία δεν θα μπορεί να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Η δημιουργική σκέψη είναι έμφυτη ή μαθαίνεται;

«Πιστεύω ότι κατά ένα μεγάλο μέρος μαθαίνεται μέσα από τον τρόπο που μεγαλώνει το παιδί, είναι «παιδεία». Και μπορεί να διαχθεί, όχι μόνο στο επίπεδο του σχολείου αλλά και στις επιχειρήσεις και τους επαγγελματίες. Υπάρχουν μεθοδολογίες και εργαλεία, όπως, για παράδειγμα, οι πρακτικές του «Design Thinking» με απίστευτα αποτελέσματα. Στα σχολεία μας θα έπρεπε να διδάσκει η επιχειρηματικότητα και η δημιουργική σκέψη από την παιδική ηλικία. Η παιδεία είναι, κατά την άποψή μου, ο θεμέλιος λίθος για την έρευνα και την καινοτομία και για τον λόγο αυτόν έχουμε ήδη ανοίξει κανάλια συνεργασίας με το υπουργείο Παιδείας.